

פרד"ס התורה בפרשת השבוע בעריכת הרב נעם יעקבי שליט"א

מעייץ הפרשה

להקדשות ותורות ולקבלת העלון במייל:
0506933962@gmail.com פל: 0506933962

שהיה עסוק בחטא יכול היה לקיים מצוה. זו גם התביעה הכפולה על משה ואהרן: "על אשר מעלתם בי" - זהו ה'דין' על עצם מעשה העבירה. ר"על אשר לא קידשתם אותי" - זהו ה'חשבון', על שכלו באותה עת לקדש את שמו יתברך.

*

"כִּי מִנְגִּיד תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תְּבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל" (דברים לב, נב).

לכאורה סוף הפסוק "אל הארץ אשר אני נותן לבני ישראל" נראה כשפת יתר.

מבאר החיד"א: התורה באה לתרץ את מה שלכאורה קשה, הרי אם נשבע השי"ת למשה רבינו שלא יכנס לארץ ישראל, כיצד זה כבש את ארץ סיחון ועוג שאף ארצם היא חלק מהארץ המובטחת (וכך תמוז בספר "פרשת דרכים"). לזאת באה התורה לתרץ באומרה: "לא תבוא אל הארץ" - המיוחדת, כמו שהביא התו"כ, למעט את עבר הירדן.

זאת ועוד, באומרו "אשר אני נותן לבני ישראל", רמז הכתוב לדברי הירושלמי (ביכורים פ"ב) שביכורים הבאים מארץ סיחון ועוג אי אפשר לומר בהם "אשר נתת לי", כיון שהם נטלו אותה מעצמם. ממילא לא בטלה השבועה בשום פרט.

*

"כִּי מִנְגִּיד תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ" (דברים לב, נב).

ב"תורת מהרי"ץ" מובא לפרש: "כי מנגיד" - מתוך הנגדיות הניצבת מולך בכל תוקפה ומונעת בעדך מלהיכנס לארץ למרות כל התחינות והתפילות שלך, "תראה את הארץ" - תתחכם ותבין גודל מעלת הארץ אשר אני נותן לבני ישראל.

"וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פֶּאֶרָן וְאַתָּה מִרְבֶּבֶת קִדְשׁ מִיָּמֵינוּ אֲשֶׁר דָּת לְמוֹ" (דברים לב, ב).

פירש החיד"א ב"ראש דוד": מלאכי עליון ביקשו התורה לעצמם - "תְּנֶה הוֹדָף עַל הַשָּׁמַיִם" (עי' שבת פח, ב) מדין בר מצרא, לפי שהתורה היא בדברים העומדים ברומם של עולם והם צבא מרום ולהם היא יאתה כי הם מצרנים. אלא כיון שישאל הם 'בנים' למקום, ולגבי בן אין דין של בר מצרא, לכן נסתלקה טענת המלאכים והתורה יכולה להינתן לישראל. אמנם יקשה על זה, שהרי האומות לא נקראו 'בנים' ואיך הקב"ה סובב אצל האומות והציע להם את התורה - "וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פֶּאֶרָן", הרי לגביהם תקפה טענת המלאכים כי התורה צריכה להינתן להם בהיותם מצרנים. ואם כן, מדוע "ואתה מרבבות קדש" - איך הוציא התורה מהמלאכים. אלא יש לומר טעם אחר מדוע אין התורה שייכת למלאכים - "מִיָּמֵינוּ אֲשֶׁר דָּת לְמוֹ", שהתורה היא אש לכפות ולגבור על היצר הרע, ואם כן התורה יאתה למי שיש לו יצר ולא למלאכים שאין להם יצר הרע. וכאומרים: "יצר הרע יש ביניכם?" (שם פט, א).

*

"עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי מְרִיבֶת קִדְשׁ מִדְּבַר צֵן עַל אֲשֶׁר לֹא קִדַּשְׁתֶּם אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (דברים לב, נא).

בפסוק משמע שהיו שתי תביעות על משה ואהרן, האחת - "על אשר מעלתם בי", והשניה - "על אשר לא קידשתם אותי". והרי באמת היה רק מעשה אחד שבעטיו נגזרה עליהם מיתה.

מבאר ה"משך חכמה": רבינו הגר"א מבאר את דברי התנא באבות (ריש פרק ג'): "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", שה'דין' הוא על עצם מעשה העבירה ואילו ה'חשבון' הוא התביעה שיש על החוטא שבזמן

מעייץ התשובה

דביקות הנפש בהשי"ת ביום הכיפורים - זהו המקוה המטהר

כמו מים טמאים הם נטהרים ע"י השקה וחיבור במקוה - כך ישראל נטהרים ע"י החיבור לקב"ה

השקה וחיבור של מים למים - כך ישראל שמתחברים בנפשות להשי"ת - זה מה שמטהר אותם! - וזהו: "מי מטהר אתכם? אביכם שבשמים", ואיך? כי ביום"כ חוזרת הנפש אל אבינו שבשמים, - וע"י כך היא נטהרת!

ולכן כהן גדול נכנס לפני ולפנים, כי ביום"כ הנפש הישראלית מתנתקת מהחומר, ומתקשרת עם המקור הוא השי"ת - וזהו: "מה המקוה מטהר את הטמאים", היינו מים טמאים שנטהרים ע"י השקה, - כך הקב"ה מטהר את ישראל ע"י החיבור עמו!

ולכן נהגו בימים אלו להרבות בצדקה וחסד וכו' כדי להשתרש בתוך

יסוד ה"משך חכמה" [פ' צו ח, ז תוכן דבריו בקצרה]:

"מקוה ישראל ה'" - מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל.

הביאור: - ביום הכיפורים, שנפשו של אדם מתענה אז הוא נפרד מקשרי החומר, ואז הנפש שהיא נאצלת מגנזי מרומים היא דבוקה אל המקור והשורש, היינו דבוקה בו יתברך.

ודביקות נפשות ישראל לה' - זהו הטהרה מכל טעויות השכל הגורמות לעבודה זרה.

וזהו: "מקוה ישראל ה'" - שזה כמו מקוה המטהר מים טמאים ע"י

של ישראל שיתעלו למעלה ממלאכים, ולהיות ראויים לעמוד בהיכל המלך לפני ולפנים, – וזה א"א אלא א"כ ישראל יטהרו מכל שמץ ודופי, שהרי "עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלוהיכם", לכן הכח של אותו יום גורם שימחול ויסלח לעוונותיהם כדי שיוכל הקב"ה להתאחד עמהם. [והדברים משלימים זה את זה]

כלל ישראל הדבוקים בהי"ת ולהיות חלק מהם, וע"י כך להטהר, ע"י דביקות הנפש בהשי"ת. [וכן מבואר במהר"ל, [הובא מ"מ, ח"ב, 99, אות ז]].
ובס' תורת ה'ו, [עמ' קצא] מביא מהלך הפוך מהס' תפארת שלמה: מדוע עיצומו של יום מכפר? – מפני שהקב"ה חפץ ביום זה בדביקות

ביום הכיפורים – הכל תלוי בתשוקה פנימית, אמינות לעליה

ואז במידת הרחמים מגדילים את גורמי החטא, שהם: יצר, ומלכויות, וכך מתכפר לו

"לא מאסתים ולא געלתים לכלותם", שאי אפשר שתכלה הנקודה הפנימית מישראל, לעולם!
במה מתגלה הניצוץ הקדוש, שהוא שורש כפרת היום? – בתשוקה פנימית לתשובה ולהתעלות – רק בעל התשוקה הפנימית הוא הזוכה להשפעת "עיצומו של יום", – והחסר בתשוקה פנימית עליו לחשוש...

אם קיימת באדם התשוקה הפנימית לעובדו ית' בטהרה, ולהשתחרר מגלות היצר הרע, – אז הקב"ה מאריך לו ברחמים, – ומגדיל את חשיבות הגורמים לחטא עד כדי כך שמחשיב לו, שהיצר והמלכויות גרמו הכל!

... נמצא בשבילנו ס"ד מיוחדת ביום זה. – וא"כ עד כמה עלינו להתחזק בתפלה. ובתשוקה פנימית לעליה ולהשתמש בס"ד הבאה אלינו רק יום אחד בשנה, וכדי שמכך נזכה לתשובה שלימה, בלב ובמעשה. [מ"מ ח"ב, 96 ע"ש באריכות ובעומק הדברים].

(תפילת מרדכי)

כמה מדברי הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל: [היסוד בקצרה]
ביום הכיפורים, – הכל תלוי במדת התשוקה הפנימית שבלב לכפרה ולהתעלות רוחנית!

והנה, עי' רמב"ן פר' אמור: "שראש השנה הוא יום דין ברחמים – ויוה"כ הוא רחמים בדין".

הפירוש: שבר"ה זוכים לרחמים עפ"י דין, כגון: "כל המעביר על מדותיו, מעבירין לו על כל פשעיו".

אבל ביוה"כ אף שכולו רחמים יש בו גם צד דין, – היינו שמדת הרחמים תתבע דין, כמו בן סורר ומורה שנאמר בו "ימות זכאי ואל ימות חייב".

ולכן – מי שאין לו תשוקה פנימית לעלות ברוחניות, עליו לחשוש שמא הרחמים עצמם יחייבוהו בדין.

וביאור הענין:

גדר כפרת יום הכיפורים, מהו?

כל אחד מישראל יש בו נקודה פנימית הדבוקה בה' – וזהו ענין

הפטרת שבת שובה – בך ירוחם יתום

בא, מעשה איש ופקדתו ועלילות מצעדי גבר מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש. אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יתאמץ בך". והמשך הדברים הוא כך. שאחרי שהאדם זוכה להכיר שהוא ית' רואה כל המפעל ויצרי מעללי איש, כי הבורא ית' הוא משגיח על עולמו בהשגחה פרטית, אז הוא יבין "שאשרי איש שלא ישכחך" דהיינו שמייחס הכל להקב"ה ומבין שאין שום מעשה הנעשה בבריאה שאינו על פי רצונו ית'.

וכל מי שאינו במדרגה זו אז הוא ח"ו בכלל עובד עבודה זרה! שאומר "אלקינו למעשה ידינו"! כי מי שאינו בוטח בה' הוא בוטח בסיבות וזה הוא בגדר עבודה זרה. כי חוט השערה מבדיל כאן כמו שאנו יודעים שקיום כל התורה כולה הוא "בחוט השערה" וכמ"ש חז"ל אין בין גהינם לגן עדן רק כחוט השערה.

וזה מה שהנביא מחייב אותנו. שאף אם יש איזה סיבה ששייך לחשוב שממנו תצמח ישועה, ירגיש את עצמו כמו יתום שאין לו שום משען לבטוח עליו ורק שהבורא יתברך ירחם עליו וממנו יושע!

"אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנו עַל סוֹס לֹא נִרְכָּב וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֱלֹקֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ אֲשֶׁר בָּךְ יִרְחַם יְתוֹם" (הושע יד, ד).

כלומר, כי רק בה' נבטח מצד שידענו שמי שאין לו שום עוזר וסומך מצד הטבע והוא כמו יתום, הבורא יתברך ירחם עליו.
ודבר זה הוא עבודה קשה ביותר, שאף באותה שעה שהאדם עוסק בסיבות למחיתו כדרך התורה וכמ"ש "וברכך ה' בכל אשר תעשה" (דברים טו, יח) מ"מ מחויב שלא להתלות בשום סיבה. ועליו להאמין כי הקב"ה הוא הנותן לו הכח או העצה לעשות או לבחור. וכל אדם יכול לראות איך שאע"פ שרבות מחשבות בלב איש בהרבה עצות ודרכים במה שעליו לעשות או לפעול מ"מ לבסוף עצת ה' היא תקום!

והכרה זו ניכר גם אצל האדם ההולך במהלך הרגלו. כלומר מתוך שמסיח דעת שהכל ביד ה' הרהורי לבו משיאו לחשוב שאין הדבר תלוי אלא בו. אבל בעזר ה' הוא בא להכיר לבסוף שהכל לא היה אלא עצת ה'.

הנה אנחנו אומרים בתפלת ראש השנה "כי זכר כל היצור לפניך

מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון

כתב ה'לבוש': "בראש השנה וביום כיפור אין אומרים 'מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון', דראש השנה ויום כיפור לא מקרו 'מועד', משום דמועד הוא לשון 'ועד', כלומר שהיו ישראל מתוועדין ביחד במקום שבחר השם יתברך לשבתו בשילה או בירושלים ושמחים יחד בשלמי שמחה וחגיגה, וזה לא היה כי אם שלש פעמים בשנה כמו שכתוב בפירוש (שמות מ, ט) 'שלש פעמים בשנה' וגו', ולא בראש השנה ולא ביום כיפור. וגם לא מצינו בתורה שנקראו ראש השנה ויום כיפור 'חגים', אף על פי שכתוב בתהילים (פס, ט) 'בכסה ליום חגינו', ומיירי בראש השנה, מדברי קבלה לא ילפינו, ועוד שהרי לא הוזכר שם ראש השנה בפירוש. ומטעם זה אין אומרים ג"כ 'זהשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך' וכו' [דברכת 'מועדיך' לא שייך אלא בשלש רגלים דכתיב 'שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך' וסמך ליה 'איש כמתנת ידו כברכת ה' אלקיך', ועוד דברכת מועדיך זה קרבן חגיגה, דכתיב 'כברכת ה' אלקיך', וזה אינו כי אם שלש פעמים בשנה]. וכן אין אומרים 'מפני חטאינו גלינו מארצנו כו' ואין אנו יכולין לעלות ולראות לפניך' וכו', דמשמע אם לא גלינו היינו עולין, וזה אינו, שלא היו עולין לרגל בראש השנה ויום כיפור, אלא אומרים 'ואין אנו יכולין לעשות חובותינו לפניך' וקאי על הקרבת הקרבנות של יום".

(לבוש, סי' תקפב)